

## IV. Béla király

Élt: Kr. u. 1206 – 1270 között

Uralkodott: Kr. u. 1235 – 1270 között



II. András király Béla fiát már kétévesen ifjabb magyar királlyá koronáztatta. Amikor 1213-ban a pilisi erdőben az összeesküvők meggyilkolták Gertrúd királynét, anyja halála jelentette Béla herceg számára a gyermekkor végét. 1222-ben Szlavónia, 1226-ban Erdély fejedelme lett. Laszkarisz Máriát, a görög császár leányát vette feleségül. Nem értett a hadviseléshez, Hadics és Bulgária ellen irányuló hadjárata is kudarcot vallott. Atyja halála után a királyi tekintély helyreállításán fáradozott. Pápai támogatással a királyi birtokok visszavételének akcióját irányította, sikerrel. A magyar király hatalmát régi formájában gyakorolhatta újból, amikor váratlan katasztrófa söpört végig az országon: a tatárjárás. A mongol birodalom ebben az időben India kivételével egész Ázsiát és Európa keleti részét magában foglalta. A tatárok 1241-ben 4 sereggel törtek az országra, és Mohi közelében megsemmisítő vereséget mértek a magyar seregre. A király öccse, Kálmán a csatamezőn szerzett seibe belehalt, IV. Béla is csak nehezen menekült meg – Dalmáciában vészelték át a tatárok pusztítását – a magyarság szerencséjére, mert eleste a végső pusztulást jelentette volna. Margit (Szent Margit) lányu-

### 8. matrica

kat még a szíve alatt hordozta édesanyja, amikor a szülők végső szükségükben a születendő gyermeket Istennek ajánlották. A nagykan halálhírére a tatárok hazasiettek. A nagy katasztrófa után mutatkozott meg igazán IV. Bélában az ősi dinasztia nagy politikai- és szervezőtehetsége: országának újjáépítője lett. A királynak néhány év alatt sikerült az országot gazdaságilag (városépítés), honvédelmileg (várépítés) erőssé tenni, hatalmát (békekötések, házasságok) pedig Brandenburgtól az Adriáig kiterjeszteni.

### 9. matrica

## gróf Zrínyi Miklós

horvát bán, hadvezér

Élt:

Kr. u. 1620 – 1664 között



nagyobbra tartotta. 1637-ben Zrínyi számos kisebb harcot vívott a törökkel: kikergette őket a Muraközből, s elűzte a horvát határokról. Saját költségén szervezte seregét. Hadi sikereinek is köszönhetően előbb Horvátország kapitányává, majd horvát bánná nevezte ki őt a király. Mikor a szentgotthárdi győzelem után I. Lipót Montecuccoli rábeszélésére, a magyar érdekeket figyelmen kívül hagyva, megkötötte a vasvári békét a törökkel, Zrínyi azonnal Bécsbe sietett, hogy e békekötés ellen felszólaljon, de hiába. 1664-ben hadával Eszék felé vonult, hogy az eszéki hidat elpusztítsa, s így a törökök visszavonulási útját elvágja. Közben elfoglalta Berzenczét, Babocsát, lángba borította Szigetvár külső erődítéseit, rohammal bevette Pécsét és Segesdet. Ezután Kanizsát vette ostrom alá, de a német hadak generálisai nem akartak az ő terve szerint hadakozni, s elvonultak a vár alól. Egész Európa Zrínyi dicséretétől visszhangzott. Nem sokkal később, vadászat során egy vadkan halálosan megsebesítette. Mint költő, hadtudományi és politikai író is egyike irodalmunk legnagyobb alakjainak. Fő műve, a Szigeti veszedelem egyik remeke a magyar költészetnek.

A költő, horvát bán, hadvezér Csákváron született, fia VII. Zrínyi Györgynek és Széchy Magdolnának. Apja halála után (1626.) a két fiú, Miklós és Péter teljesen árvák maradtak. Gondozásukat II. Ferdinánd császár Pázmány Péter bíborosra bízta. Előbb a grázi, majd a nagyszombati jezsuita kollégiumban tanultak. Pázmány a nagy szónok, író és államférfi körében gyűlt fel Miklós nemes lelkében a magyar nyelv, tudomány és irodalom iránti szeretet, mely neki hadi tetteinél maradandóbb hírnevet szerzett, noha ő az utóbbiakat

# Bocskai István

Magyarország és Erdély fejedelme

Élt: Kr. u. 1557 – 1606 között  
Erdély fejedelme: Kr. u. 1605 – 1606 között  
Magyarország fejedelme: Kr. u. 1605. február 21–1606. június 23.–ig



## 10. matrica

Bocskai György és Sulyok Krisztina gyermeke a bécsi udvarban, mint apród töltötte ifjú korát. 1592-től váradi kapitány, majd bihari főispán. Rudolf királlyal való szövetségén fáradozott, békésen szeretne volna megoldani az udvar és Magyarország, illetve Erdély közötti komoly gondokat. 1599-től a király tanácsadója lett erdélyi ügyekben. Mikor Rudolf megtiltotta a vallásügyek tárgyalását az országgyűlésben, elidegenedett a királytól és a harctérre sietett. 1604-ben az alkotmány és a vallásszabadság végett fegyverbe szólította a nemzetet. Először csak a hajdúkra támaszkodhatott, de csakhamar egész Erdély és Magyarország melléje állt. 1604. október 15-én Álmosdnál elverte a császári csapatokat. 1605. február 21-én Nyárádszeredán. Erdély, április 20-án Szerencsen Magyarország fejedelmévé választották. A török szultán királyi koronát is küldött neki, de ő nem fogadta el, mondván: „a szabadságért fogott fegyvert, nem a koronáért”. A sok vereséget követően Rudolf végül tárgyalásokra kényszerült, és Bocskai is hajlott a békére. 1606. június 23-án megkötötték a bécsi békét, mely a Bocskai-felkelés záróokmányának tekinthető, és biztosította a rendi jogokat és a vallásszabadságot. 1606. november 11-én Bocskai közvetítésével jött létre a bécsi udvar és a török között a zsitvatoroki béke. A 15 éves háború végére pontot tevő béke 20 év nyugalmat jelentett az országnak. 10000 hajdújának kollektív nemességét, birtokot és címert adományozott hősiességükért és hazafiságukért. A székelyeknek is biztosította korábbi kiváltságait. A bécsi béke olyan vívmány volt, mely megalkotóját történelmünk legnagyobbjai közé emelte.